

॥षष्ठः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः॥

सं त्वां सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च। बृहस्पतिप्रसूतो
यजमान इह मा रिषत्॥ आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्याध्यक्षमसि
हविरसि वैश्वानरं वैश्वदेवमुत्पूतशुष्मं सत्यौजाः सहोऽसि
सहमानमसि सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व पृतनाः
सहस्व पृतन्यतः। सहस्रवीर्यमसि तन्मां जिन्वाऽऽज्यस्याऽऽ-
ज्यमसि सत्यस्य सत्यमसि सत्यायु- (१)

रसि सत्यशुष्ममसि सत्येन त्वाऽभि घोरयामि तस्य ते भक्षीय
पश्चानां त्वा वातानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
पश्चानां त्वर्तूनां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
पश्चानां त्वा दिशां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
पश्चानां त्वा पञ्चजनानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
चरोस्त्वा पञ्चबिलस्य यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
ब्रह्मणस्त्वा तेजसे यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
क्षत्रस्य त्वौजसे यन्त्राय (२)

धर्त्राय गृह्णामि
विशे त्वा यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
सुवीर्याय त्वा गृह्णामि सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि रायस्पोषाय त्वा
गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय त्वा गृह्णामि भूरस्माकं हविर्देवानामाशिषो

यजमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि कामाय त्वा
गृह्णामि॥ (३)

सत्यायुरोजसे यन्नाय त्रयस्त्रिंशच्च॥३॥ [१]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासं
धीरश्चेत्ता वसुविदुग्रोऽस्युग्रोऽहः संजातेषु भूयास-
मुग्रश्चेत्ता वसुविदभिभूरस्यभिभूरहः संजातेषु भूयास-
मभिभूश्चेत्ता वसुविद्युनज्मिं त्वा ब्रह्मणा दैव्येन हव्यायास्मै वोढवे
जातवेदः। इन्धानास्त्वा सुप्रजसः सुवीरा ज्योग्जीवेम बलिहृतो
वयं ते॥ यन्मे अग्रे अस्य यज्ञस्य रिष्या- (४)

द्यद्वा स्कन्दादाज्यस्योत विष्णो। तेन हन्मि सपत्नं दुर्मरायुमैनं
दधामि निर्ऋत्या उपस्थे। भूर्भुवः सुवरुच्छुष्मो अग्रे यजमानायैधि
निशुष्मो अभिदासते। अग्रे देवैद्ध मन्विद्ध मन्द्रजिह्वामर्त्यस्य ते
होतर्मूर्धन्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय मनोऽसि
प्राजापत्यं मनसा मा भूतेनाऽऽविंश वागस्येन्द्री संपत्क्षयणी (५)

वाचा मैन्द्रियेणाऽऽविंश
वसन्तमृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु
ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु
वर्षा ऋतूनां प्रीणामि ता मां प्रीताः प्रीणन्तु
शरदमृतूनां प्रीणामि सा मां प्रीता प्रीणातु

हेमन्तशिशिरावृतूनां प्रीणामि तौ मां प्रीतौ प्रीणीता-
मग्नीषोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासम-
ग्रेरहं देवयज्ययान्नादो भूयासं (६)

दब्धिरस्यदब्धो भूयास-

ममुं दभेयमग्नीषोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयास-
मिन्द्राग्नियोरहं देवयज्ययेन्द्रियाव्यन्नादो भूयास-
मिन्द्रस्याहं देवयज्ययेन्द्रियावी भूयासं

महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमग्नेः स्विष्टकृतोऽहं
देवयज्ययाऽऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयम्॥ (७)

रिष्यात्सपत्नक्षयण्यन्नादो भूयासः षड्विंशच्च॥४॥ [२]

अग्निर्मा दुरिष्ठात् पातु सविताऽघशंसाद्यो मेऽन्ति दूरै-
ऽरातीयति तमेतेन जेषं सुरूपवर्षवर्ण एहीमान् भद्रान्
दुर्यां अभ्येहि मामनुव्रता न्यु शीर्षाणि मृद्धमिड एह्यदित
एहि सरस्वत्येहि रन्तिरसि रमन्तिरसि सूनर्यसि जुष्टे जुष्टिं
तेऽशीयोपहृत उपह्वं (८)

तेऽशीय सा मे सत्याशीरस्य यज्ञस्य भूयादरेडता मनसा
तच्छकेयं यज्ञो दिवं रोहतु यज्ञो दिवं गच्छतु यो देवयानः
पन्थास्तेन यज्ञो देवा अप्येत्वस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान्नाय
उत यज्ञाः सचन्तामस्मासु सन्त्वाशिषः सा नः प्रिया सुप्रतूर्तिर्मघोनी

जुष्टिरसि जुषस्व नो जुष्टा नो- (९)

ऽसि जुष्टिं ते गमेयं मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं
यज्ञं समिमं दधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह
मादयन्ताम्॥ ब्रध्न पिन्वस्व ददतो मे मा क्षायि कुर्वतो मे
मोषदसत् प्रजापतेर्भागोऽस्यूजस्वान् पयस्वान् प्राणापानौ मे
पाहि समानव्यानौ मे पाह्युदानव्यानौ मे पाह्यक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा
मा मे क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिल्लोके॥ (१०)

उपह्वं जुष्टा नस्त्वा षट् च॥३॥ [३]

बर्हिषोऽहं देवयज्यया प्रजावान् भूयासं नराशंसस्याहं
देवयज्यया पशुमान् भूयासमग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽऽ-
युष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमग्नेरहमुज्जितिमनूजेषं सोमस्या-
हमुज्जितिमनूजेषमग्नेरहमुज्जितिमनूजेषमग्नीषोमयोरहमुज्जितिमनूजेष-
मिन्द्राग्नियोरहमुज्जितिमनूजेषमिन्द्रस्याहमु- (११)

ज्जितिमनूजेषं महेन्द्रस्याहमुज्जितिमनूजेषमग्नेः स्विष्टकृतो-
ऽहमुज्जितिमनूजेषं वाजस्य मा प्रसवेनोद्ग्राभेणोदग्रभीत्। अथा
सपत्नां इन्द्रो मे निग्राभेणाधरां अकः॥ उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म
देवा अवीवृधन्। अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यस्यताम्॥
एमा अगमन्नाशिषो दोहंकामा इन्द्रवन्तो (१२)

वनामहे धुक्षीमहि प्रजामिषम्॥ रोहितेन त्वाऽग्निर्देवतां

गमयतु हरिभ्यां त्वेन्द्रो देवतां गमयत्वेतंशेन त्वा सूर्यो देवतां
 गमयतु वि ते मुञ्चामि रशना वि रश्मीन् वि योक्त्रा यानि
 परिचर्तनानि धत्तादस्मासु द्रविणं यच्च भद्रं प्र णो ब्रूताद्वाग्धान्
 देवतासु॥ विष्णोः शंयोरहं देवयज्यया यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयं
 सोमस्याहं देवयज्यया (१३)

सुरेता रेतो धिषीय त्वष्टुरहं देवयज्यया पशूनां रूपं
 पुषेयं देवानां पत्नीरग्निर्गृहपतिर्यज्ञस्य मिथुनं तयोरहं देवयज्यया
 मिथुनेन प्र भूयासं वेदोऽसि वित्तिरसि विदेय कर्मासि कुरुणमसि
 क्रियासं सनिरसि सनितासि सनेयं घृतवन्तं कुलायिनं
 रायस्पोषं सहस्रिणं वेदो ददातु वाजिनम्॥ (१४)

इन्द्रस्याहमिन्द्रवन्तः सोमस्याहं देवयज्यया चतुश्चत्वारिंशच्च॥४॥ [४]

आ प्यायतां ध्रुवा घृतेन यज्ञं यज्ञं प्रति देवयज्यः। सूर्याया
 ऊधोऽदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन्॥ प्रजा-
 पतेर्विभान्नामं लोकस्तस्मिंस्त्वा दधामि सह यजमानेन सदसि
 सन्मै भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भूयाः पूर्णमसि पूर्णं मे भूया
 अक्षितमसि मा मे क्षेष्टाः प्राच्यां दिशि देवा ऋत्विजो मार्जयन्तां
 दक्षिणायां (१५)

दिशि मासाः पितरो मार्जयन्तां प्रतीच्यां दिशि गृहाः
 पशवो मार्जयन्तामुदीच्यां दिश्याप ओषधयो वनस्पतयो

मार्जयन्तामूर्ध्वायां दिशि यज्ञः संवत्सरो यज्ञपतिर्मार्जयन्तां
विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रेण छन्दसा पृथिवीमनु वि
क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुभेन
छन्दसाऽन्तरिक्षमनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः
क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतेन छन्दसा दिवमनु वि क्रमे
निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ताऽऽनुष्टुभेन
छन्दसा दिशोऽनु वि क्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मः॥ (१६)

दक्षिणायां द्विष्मो विष्णोरेकान्त्रिंशच्च॥२॥ ————— [५]

अगन्म सुवः सुवर्गगन्म सन्दृशस्ते मा छिंथिस् यत्ते तपस्तस्मै
ते माऽऽवृक्षि सुभूरसि श्रेष्ठो रश्मीनामायुर्धा अस्यायुर्मै धेहि वर्चोधा
असि वर्चो मयि धेहीदमहममुं भ्रातृव्यमाभ्यो दिग्भ्योऽस्यै दिवो-
ऽस्मादन्तरिक्षादस्यै पृथिव्या अस्मादन्नाद्यान्निर्भजामि निर्भक्तः स
यं द्विष्मः। (१७)

सं ज्योतिषाऽभूवमैन्द्रीमावृतमन्वावर्ते समहं प्रजया सं मया
प्रजा समहं रायस्पोषेण सं मया रायस्पोषः समिद्धो अग्ने मे
दीदिहि समेद्धा ते अग्ने दीद्यासं वसुमान् यज्ञो वसीयान् भूयासमग्न
आयूषि पवस् आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्॥
अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। (१८)

दधत् पोष॑ रयि॑ मयि॑। अग्रे॑ गृहपते सुगृहपतिर॒हं त्वया॑
गृहपतिना भूयास॑ सुगृहपतिर्मया॒ त्वं गृहपतिना भूयाः शत॑
हिमास्तामशिषमा शा॑से तन्त॒वे ज्योतिष्मतीं॑ तामाशिषमाशा॑से-
ऽमुष्मै॑ ज्योतिष्मतीं॑ कस्त्वा॒ युनक्ति॑ स त्वा॒ विमुञ्च॑त्वग्ने॑ व्रतपते
व्रतम॑चारिषं॒ तद॑शकं॒ तन्मे॑ऽराधि य॒ज्ञो ब॑भूव स आ (१९)

ब॑भूव स प्र ज॑ज्ञे स वा॒वृधे। स दे॒वाना॑मधिपतिर्ब॑भूव सो
अ॒स्मा॑ अ॒धिप॑तीन् करोतु व॒यः॑ स्याम॒ पत॑यो रयी॒णाम्॥ गोमा॑
अ॒ग्नेऽवि॑मा॑ अ॒श्वी य॒ज्ञो नृ॒वत्स॑खा स॒दमि॑दप्रमृष्यः। इडा॑वा॑ ए॒षो
अ॒सुर॑ प्र॒जावा॑न् दी॒र्घो र॒यिः पृ॑थुबु॒ध्रः स॒भावान्॥ (२०)

द्विष्मः सुवीर्य॑ स आ पञ्चत्रि॑शच्च॥४॥ [६]

यथा॒ वै स॑मृतसो॒मा ए॒वं वा ए॒ते स॑मृतय॒ज्ञा यद्व॑र॒शपूर्ण॑मा॒सौ
कस्य॒ वाह॑ दे॒वा य॒ज्ञमा॒ गच्छ॑न्ति॒ कस्य॑ वा॒ न ब॑हूनां यज॑मानानां॒
यो वै दे॒वताः॒ पूर्वं॑ परिगृ॒ह्णाति॑ स ए॒नाः श्वो॒ भूते॑ य॒जत॑
ए॒तद्वै दे॒वाना॑मा॒यत॑नं॒ यदा॑हव॒नीयो॑ऽन्तरा॒ग्नी प॑शूनां गा॒रह॑पत्यो
मनु॒ष्या॑णामन्वाहा॒र्यप॑चनः पि॒तृणा॑म॒ग्निं गृ॑ह्णाति॒ स्व ए॒वाय॑तने
दे॒वताः॒ परि॑ (२१)

गृ॒ह्णाति॒ ताः श्वो॒ भूते॑ य॒जते॑ व्र॒तेन॒ वै मे॒ध्योऽग्नि॑र्व्रतप॑तिर्ब्राह्म॒णो
व्र॑तभृद् व्र॒तमु॑पैष्यन् ब्रूया॒दग्ने॑ व्रतपते व्र॒तं च॑रिष्यामीत्य॒ग्निर्वै
दे॒वानां॑ व्र॒तप॑तिस्तस्मा॑ ए॒व प्र॑तिप्रोच्य॑ व्र॒तमा॑ल॒भते ब॑र्हिषां
पूर्ण॑मा॒से व्र॒तमु॑पैति व॒त्सैर॑मावा॒स्याया॑मेतद्धै॒तयो॑रा॒यत॑नमुप॒स्तीर्यः॑

पूर्वश्चाग्निरपरश्चेत्याहुर्मनुष्या (२२)

इत्वा उपस्तीर्णमिच्छन्ति किमु देवा येषां नवावसान-
मुपास्मिञ्चो यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं विद्वानग्निमुपस्तृणाति
यजमानेन ग्राम्याश्च पशवोऽवुरुध्या आरण्याश्चेत्याहुर्यद्ग्राम्यानुप-
वसन्ति तेन ग्राम्यानव रुन्धे यदारण्यस्याश्जाति तेनारण्यान्
यदनाश्वानुपवसेत् पितृदेवत्यः स्यादारण्यस्याश्जातीन्द्रियं (२३)

वा आरण्यमिन्द्रियमेवाऽऽत्मन् धत्ते यदनाश्वानुपवसेत्
क्षोधुकः स्याद्यदशजीयाद्रुद्रोऽस्य पशूनभिमन्येतापोऽश्जाति
तन्नेवाशितं नेवानशितं न क्षोधुको भवति नास्य रुद्रः
पशूनभि मन्यते वज्रो वै यज्ञः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो
यदनाश्वानुपवसति वज्रेणैव साक्षात्क्षुधं भ्रातृव्यं हन्ति॥ (२४)

परि मनुष्या इन्द्रियं साक्षात् त्रीणि च॥४॥ [७]

यो वै श्रद्धामनारभ्य यज्ञेन यजते नास्येष्टाय श्रद्धधतेऽपः प्र
णयति श्रद्धा वा आपः श्रद्धामेवाऽऽरभ्य यज्ञेन यजत उभयेऽस्य
देवमनुष्या इष्टाय श्रद्धधते तदाहुरति वा एता वरत्रेदन्त्यति वाचं
मनो वावैता नाति नेदन्तीति मनसा प्र णयतीयं वै मनो- (२५)

ऽनयैवैनाः प्र णयत्यस्कन्नहविर्भवति य एवं वेद यज्ञायुधानि
सम्भरति यज्ञो वै यज्ञायुधानि यज्ञमेव तथ्सम्भरति यदेकमेकं
सम्भरेत् पितृदेवत्यानि स्युर्यत्सह सर्वाणि मानुषाणि द्वेद्वे

सम्भरति याज्यानुवाक्ययोरेव रूपं करोत्यथो मिथुनमेव यो वै दशं यज्ञायुधानि वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते स्फ्य- (२६)

अं कृपालानि चाग्निहोत्रहवणी च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्यां चोलूखलं च मुसलं च दृषच्चोपला चैतानि वै दशं यज्ञायुधानि य एवं वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते यो वै देवेभ्यः प्रतिप्रोच्यं यज्ञेन यजन्ते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यः हविर्निरूप्यमाणमभि मन्त्रयेताग्निः होतारमिह तः हुव इति (२७)

देवेभ्य एव प्रतिप्रोच्यं यज्ञेन यजते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यमेष वै यज्ञस्य ग्रहो गृहीत्वैव यज्ञेन यजते तदुदित्वा वाचं यच्छति यज्ञस्य धृत्या अथो मनसा वै प्रजापतिर्यज्ञमन्तनुत् मनसैव तद्यज्ञं तनुते रक्षसां मनन्ववचाराय यो वै यज्ञं योग आगते युनक्ति युक्ते युञ्जानेषु कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तित्याह प्रजापतिर्वै कः प्रजापतिनैवैनं युनक्ति युक्ते युञ्जानेषु॥ (२८)

वै मनः स्फ्य इति युनक्तेकादश च॥४॥ [८]

प्रजापतिर्यज्ञानं सृजताग्निहोत्रं चाग्निष्टोमं च पौर्णमासीं चोक्थ्यं चामावास्यां चातिरात्रं च तानुदमिमीत् यावदग्निहोत्रमासीत् तावानग्निष्टोमो यावती पौर्णमासी तावानुक्थ्यो यावत्यमावास्या तावानतिरात्रो य एवं विद्वानग्निहोत्रं जुहोति यावदग्निष्टोमेनोपाप्नोति तावदुपाऽऽप्नोति य एवं विद्वान् पौर्णमासीं यजन्ते यावदुक्थ्येनो-

पाप्नोति (२९)

तावदुपा॑ऽऽप्नोति॑ य एवं वि॒द्वान॑मावा॒स्यां यज॑ते
याव॑दतिरा॒त्रेणो॑पाप्नोति॑ तावदुपा॑ऽऽप्नोति॑ परमे॑ष्ठिनो वा एष
य॒ज्ञोऽग्रं॑ आसीत् तेन॑ स पर॑मां काष्ठा॑मगच्छत् तेन॑ प्र॒जाप॑तिं
नि॒रवा॑साययत् तेन॑ प्र॒जाप॑तिः पर॑मां काष्ठा॑मगच्छत् तेनेन्द्र॑
नि॒रवा॑साययत् तेनेन्द्रः॑ पर॑मां काष्ठा॑मगच्छत् तेना॒ग्नीषो॑मौ
नि॒रवा॑साययत् तेना॒ग्नीषो॑मौ पर॑मां काष्ठा॑मगच्छतां य (३०)

ए॒वं वि॒द्वान् द॑र्शपूर्णमा॒सौ यज॑ते पर॒मामे॒व काष्ठां॑ गच्छति॑
यो वै प्र॒जाते॑न य॒ज्ञेन॑ यज॑ते प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॑थुनैर्जा॑यते
द्वा॒दश॑ मा॒साः संव॑त्स॒रो द्वा॒दश॑ द्व॒न्द्वानि॑ द॒र्शपूर्ण॑मा॒सयो॑स्तानि
स॒म्पाद्या॑नीत्या॒हुर्व॑त्सं चो॒पाव॑सृजत्यु॒खां चाधि॑ श्रय॒त्यव॑ च ह॒न्ति
दृ॒षदौ॑ च स॒माह॑न्त्यधि॑ च व॒पते॑ क॒पाला॑नि चोप॑ दधाति पुरो॒डाशं॑
चा- (३१)

धि॒श्रय॑त्याज्यं च स्तम्ब॑य॒जुश्च॒ हर॑त्य॒भि च॑ गृह्णाति वेदिं च
परि॑गृह्णाति प॒र्त्तां च॒ सं न॑ह्यति प्रोक्ष॑णीश्चाऽऽसा॒दय॑त्याज्यं चै॒तानि॑
वै द्वा॒दश॑ द्व॒न्द्वानि॑ द॒र्शपूर्ण॑मा॒सयो॑स्तानि य ए॒व स॒म्पाद्य॑ यज॑ते
प्र॒जाते॑नै॒व य॒ज्ञेन॑ यज॑ते प्र प्र॒जया॑ प॒शुभिर्मि॑थुनैर्जा॑यते॥ (३२)

उ॒च्ये॒नोपा॑प्नोत्य॒गच्छतां॑ यः पुरो॒डाशं॑ च च॒त्वारि॑ंशच्च॥४॥ [९]

ध्रु॒वो॑ऽसि ध्रु॒वो॑ऽह॒ संजा॑तेषु भूयास॒मित्या॑ह ध्रु॒वाने॒वैनान्

कुरुत उग्रोऽस्युग्रोऽहं संजातेषु भूयासमित्याहाप्रतिवादिन
 एवैनान्कुरुतेऽभिभूरस्यभिभूरहं संजातेषु भूयासमित्याह य एवैनं
 प्रत्युत्पिपीते तमुपास्यते युनज्मि त्वा ब्रह्मणा दैव्येनेत्याहैष वा
 अग्रेर्योगस्तेनै- (३३)

वैनं युनक्ति यज्ञस्य वै समृद्धेन देवाः सुवर्गं लोकमायन्
 यज्ञस्य व्युद्धेनासुरान् पराभावयन् यन्मै अग्रे अस्य यज्ञस्य
 रिष्यादित्याह यज्ञस्यैव तत्समृद्धेन यजमानः सुवर्गं लोकमैति
 यज्ञस्य व्युद्धेन भ्रातृव्यान् परा भावयत्यग्निहोत्रमेताभिर्व्याहृतीभि-
 रुप सादयेद्यज्ञमुखं वा अग्निहोत्रं ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव
 ब्रह्म (३४)

कुरुते संवत्सरे पर्यागत एताभिरेवोपसादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः
 संवत्सरं परिगृह्णाति दर्शपूर्णमासौ चातुर्मास्यान्यालभमान
 एताभिर्व्याहृतीभिर्हवीऽप्यासादयेद्यज्ञमुखं वै दर्शपूर्णमासौ
 चातुर्मास्यानि ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव ब्रह्म कुरुते संवत्सरे
 पर्यागत एताभिरेवासादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः संवत्सरं परिगृह्णाति
 यद्वै यज्ञस्य साम्ना क्रियते राष्ट्रं (३५)

यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यदृचा विशं यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छत्यथ
 ब्राह्मणोऽनाशीर्केण यज्ञेन यजते सामिधेनीरनुवक्ष्यन्नेता व्याहृतीः
 पुरस्ताद्दध्याद् ब्रह्मैव प्रतिपदं कुरुते तथा ब्राह्मणः साशीर्केण यज्ञेन

यजते यं कामयेत् यजमानं भ्रातृव्यमस्य यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति
तस्यैता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्यायां दध्याद् भ्रातृव्यदेवत्यां वै पुरो-
ऽनुवाक्यां भ्रातृव्यमेवास्य यज्ञस्या- (३६)

ऽऽशीर्गच्छति यान् कामयेत् यजमानान्त्समावत्येनान्
यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति तेषामेता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्याया
अर्धर्च एकां दध्याद्याज्यायै पुरस्तादेकां याज्याया अर्धर्च एकां
तथैनान्त्समावती यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यथा वै पर्जन्यः सुवृष्टं
वर्षत्येवं यज्ञो यजमानाय वर्षति स्थलयोदकं परिगृह्णन्त्याशिषां
यज्ञं यजमानः परिगृह्णाति मनोऽसि प्राजापत्यं (३७)

मनसा मा भूतेनाऽऽविशेत्याह मनो वै प्राजापत्यं प्राजापत्यो
यज्ञो मन एव यज्ञमात्मन् धत्ते वागस्यैन्द्री संपत्क्षयणी वाचा
मैन्द्रियेणाऽऽविशेत्याहैन्द्री वै वाग्वाचमेवैन्द्रीमात्मन् धत्ते॥ (३८)

तेनैव ब्रह्मं राष्ट्रमेवास्यं यज्ञस्यं प्राजापत्यं पट्टिंशच्च॥६॥ [१०]

यो वै सप्तदशं प्रजापतिं यज्ञमन्वायत्तं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति
न यज्ञाद् भ्रंशत आ श्रावयेति चतुरक्षरमस्तु श्रौषडिति चतुरक्षरं
यजेति द्व्यक्षरं ये यजामह इति पञ्चाक्षरं द्व्यक्षरो वषट्कार एष वै
सप्तदशः प्रजापतिर्यज्ञमन्वायत्तो य एवं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति न
यज्ञाद् भ्रंशते यो वै यज्ञस्य प्रायणं प्रतिष्ठा- (३९)

मुदयनं वेदं प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन सङ्स्थां गच्छत्या

श्रावयास्तु श्रौषड्यज ये यजामहे वषट्कार एतद्वै यज्ञस्य
 प्रायणमेषा प्रतिष्ठेतदुदयनं य एवं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन
 सःस्थां गच्छति यो वै सूनृतायै दोहं वेद दुह एवैनं यज्ञो वै
 सूनृताऽऽश्रावयेत्यैवैनामह्वदस्तु (४०)

श्रौषडित्युपावासाग्यजेत्युदनैषीद्ये यजामह इत्युपास-
 दद्वषट्कारेण दोग्ध्येष वै सूनृतायै दोहो य एवं वेद दुह एवैनं
 देवा वै सत्रमांसत तेषां दिशोऽदस्यन्त एतामाद्रां पङ्क्तिमपश्यन्ना
 श्रावयेति पुरोवातमजनयन्नस्तु श्रौषडित्यभ्रः समप्लावयन् यजेति
 विद्युत- (४१)

मजनयन् ये यजामह इति प्रावर्षयन्नभ्यस्तनयन् वषट्कारेण
 ततो वै तेभ्यो दिशः प्राप्यायन्त य एवं वेद प्रास्मै दिशः प्यायन्ते
 प्रजापतिं त्वोवेद प्रजापतिस्त्वं वेद यं प्रजापतिर्वेद स पुण्यो
 भवत्येष वै छन्दस्यः प्रजापतिरा श्रावयास्तु श्रौषड्यज ये यजामहे
 वषट्कारो य एवं वेद पुण्यो भवति वसन्त- (४२)

मृतूनां प्रीणामीत्याहर्तवो वै प्रयाजा ऋतूनेव प्रीणाति तैऽस्मै
 प्रीता यथापूर्वं कल्पन्ते कल्पन्तेऽस्मा ऋतवो य एवं वेदाग्नी-
 षोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां वै
 यज्ञश्चक्षुष्मान् ताभ्यामेव चक्षुरात्मन् धत्तेऽग्नेरहं देवयज्ययात्रादो
 भूयासमित्याहाग्निर्वै देवानामन्नादस्तेनैवा- (४३)

ऽन्नाद्यमात्मन् धत्ते दब्धिरस्यदब्धो भूयासमुमुं दम्भेयमित्या-
 हैतया वै दब्ध्या देवा असुरानदभ्रुवन् तयैव भ्रातृव्यं दभ्रोत्यग्नी-
 षोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो
 वृत्रमहन् ताभ्यामेव भ्रातृव्यं स्तृणुत इन्द्राग्नियोरहं देवयज्ययै-
 न्द्रियाव्यन्नादो भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येवान्नादो भवतीन्द्रस्या- (४४)

ऽहं देवयज्ययैन्द्रियावी भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येव भवति
 महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमित्याह
 जेमानमेव महिमानं गच्छत्यग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽऽ-
 युष्मान् युजेन प्रतिष्ठां गमेयमित्याहाऽऽयुरेवाऽऽत्मन् धत्ते प्रति
 युजेन तिष्ठति॥ (४५)

प्रतिष्ठामहदस्तु विद्युतं वसन्तमेवेन्द्रस्याऽष्टात्रिंशच्च॥७॥ [११]

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनैभ्यः। अस्माकमस्तु केवलः॥
 इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः। शूरो नृषाता
 शवसश्चकान आ गोमति ब्रजे भजा त्वं नः॥ इन्द्रियाणि शतक्रतो
 या ते जनैषु पञ्चसु। इन्द्र तानि त आ वृणे॥ अनु ते दायि मह
 इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्यै। अनु (४६)

क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्यै॥ आ यस्मिन्त्सप्त
 वासवास्तिष्ठन्ति स्वारुहो यथा। ऋषिर्ह दीर्घश्रुतं इन्द्रस्य घर्मो
 अतिथिः॥ आमासु पक्वमैरय आ सूर्यं रोहयो दिवि। घर्म

न सामन्तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे गिरः॥ इन्द्रमिन्द्राथिनो
बृहदिन्द्रमर्केभिरर्किणः। इन्द्रं वाणीरनूषत॥ गायन्ति त्वा
गायत्रिणो- (४७)

ऽर्चन्त्यर्कमर्किणः। ब्रह्माणस्त्वा शतक्रतुवृद्धः शर्मिव येमिरे॥
अ॒होमुचे प्र भरेमा मनीषामौषिष्ठदान्ने सुमतिं गृणानाः। इदमिन्द्र
प्रति हव्यं गृभाय सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः॥ विवेष यन्मा
धिषणा जजान स्तवै पुरा पार्यादिन्द्रमहः। अ॒हंसो यत्र पीप॒रद्यथा
नो नावेव यान्तमुभये हवन्ते॥ प्र सम्राजं प्रथममध्वराणां- (४८)

म॒होमुचं वृषभं यज्ञियानाम्। अपां नपांतमश्विना
हयन्तमस्मिन्नर इन्द्रियं धत्तमोजः॥ वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा
यच्छ पृतन्यतः। अधस्पदं तर्मा कृधि यो अस्मा॑ अभिदासति॥
इन्द्रं क्षत्रमभि वाममोजोऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम्। अपानुदो
जनममित्रयन्तमुरुं देवेभ्यो अकृणोरु लोकम्॥ मृगो न भीमः
कुचरो गिरिष्ठाः परावत - (४९)

आ जंगामा परस्याः। सूक॑ सू॒शायं प॒विमिन्द्र तिग्मं
वि शत्रून् ताडि वि मृधो नुदस्व॥ वि शत्रून् वि मृधो नुद
वि वृत्रस्य हनू रुज। वि मन्युमिन्द्र भामितोऽमित्रस्याभिदासतः॥
त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्र॑ हवेहवे सुहव॑ शूरमिन्द्रम्। हुवे नु शक्रं
पुरुहूतमिन्द्र॑ स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः॥ मा ते अस्या॑ (५०)

संहसावन् परिष्ठावघायं भूम हरिवः परादै। त्रायस्व नो-
 ऽवृकेभिर्वरूथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम॥ अनवस्ते रथमश्वाय
 तक्षन् त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमन्तम्। ब्रह्माण इन्द्रं महयन्तो
 अर्केरवर्धयन्नहये हन्तवा उ॥ वृष्णे यत् ते वृषणो अर्कमर्चानिन्द्र
 ग्रावाणो अदितिः सजोषाः। अनश्वासो ये पवयोऽरथा इन्द्रैषिता
 अभ्यवर्तन्त दस्यून्॥ (५१)

वृत्रहत्येऽनुं गायत्रिणोऽध्वराणां परावतोऽस्यामष्टाचत्वारिंशच्च॥६॥ [१२]

सं त्वां सिञ्चामि ध्रुवोऽस्यग्निर्मा बर्हिषोऽहमाप्यायतामगन्म यथा वै यो वै श्रद्धां प्रजापतिर्यज्ञान्
 ध्रुवोऽसीत्याहु यो वै संतदशमिन्द्रं वो द्वादश॥१२॥

सं त्वां बर्हिषोऽहं यथा वा एवं विद्वाञ्छ्रोषद्द सहसावत्रेकपञ्चाशत्॥५१॥

सं त्वां सिञ्चामि दस्यून्॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः
 समाप्तः॥१-६॥

generated on **October 25, 2025**

Downloaded from

<http://stotrasamhita.github.io>

StotraSamhita

| Credits